C/2025/774

11.2.2025

Avizul Comitetului Economic și Social European

Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului RESTORE – Sprijin regional de urgență pentru reconstrucție, de modificare a Regulamentului (UE) 2021/1058 și a Regulamentului (UE) 2021/1057

[COM(2024) 496 final – 2024/0275 (COD)]

(C/2025/774)

Raportor general: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 14.11.2024 Parlamentul European, 25.10.2024
Temei juridic	Articolele 164, 175 alineatul (3), 178 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în sesiunea plenară	4.12.2024
Sesiunea plenară nr.	592
Rezultatul votului (pentru/împotrivă/abțineri)	138/0/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE își exprimă solidaritatea și sprijinul clare față de persoanele care au fost grav afectate de recentele dezastre naturale din Europa Centrală, de Est și de Sud. Atunci când dezastrele climatice afectează regiunile UE, Europa se dovedește mai puternică dacă este unită și unită.

1.2. CESE recunoaște că consecințele schimbărilor climatice și ale insuficienței resurselor se resimt deja, din păcate. Prin urmare, trebuie să ne adaptăm la o realitate pe care nu am mai trăit-o până acum. Deși UE se angajează, pe bună dreptate, să evite o agravare a situației, suntem totuși nepregătiți pentru urgențe climatice, crize energetice și dezastre naturale neprevăzute.

1.3. Criza climatică este o problemă sistemică, care nu ține cont de frontiere, ceea ce înseamnă că este nevoie de o schimbare sistemică a modului în care funcționează economia noastră și că este esențial ca guvernele să se angajeze să găsească soluții sistemice în loc să abordeze doar simptomele problemei.

1.4. CESE consideră că vor fi necesare măsuri imediate, simple și eficiente pentru a atenua consecințele sociale, teritoriale și economice ale dezastrelor naturale. Regiunile UE vor avea nevoie de lucrări ample de reconstrucție pentru a se redresa în urma acestor dezastre.

1.5. CESE salută mecanismele de flexibilitate care figurează în propunerea Comisiei de a sprijini țările afectate, având în vedere impactul grav și de durată al dezastrelor naturale asupra structurii sociale și economice a regiunilor UE.

1.6. CESE își exprimă sprijinul pentru politica de coeziune ca instrument de investiții pe termen lung al UE, recunoscând în același timp că dezastrele naturale extreme pot pune în pericol dezvoltarea sa pe termen lung.

1.7. CESE subliniază că principiul fundamental al politicii de coeziune de „a nu lăsa pe nimeni și nicio regiune în urmă” rămâne solid și valabil și că partenerii societății civile sunt pregătiți să depună eforturi în continuare pentru a respecta acest principiu, printr-o politică de investiții puternică a UE.

1.8. În rezoluția sa recentă, intitulată *„Nimeni nu trebuie să fie lăsat în urmă! Pentru o politică de coeziune incluzivă și participativă în sprijinul coeziunii sociale, economice și teritoriale* ([1])*”*, CESE trimite ferm și clar la politica de coeziune, care este cea mai importantă politică de investiții pe termen lung a UE pentru reducerea disparităților regionale, economice și teritoriale.

1.9. CESE consideră că UE are nevoie de un mecanism de finanțare nou, stabil și solid, care trebuie să fie adaptabil, flexibil și pregătit să răspundă crizelor noi și emergente în anii și deceniile următoare. Este esențial ca funcționarea acestui mecanism, axat mai mult pe răspunsuri rapide și urgente, să fie coerentă cu politicile climatice, de mediu și energetice generale ale UE, care, pe termen lung, vor reduce dependența de răspunsurile de urgență și vor proteja omenirea, precum și cadrul natural.

1.10. CESE îndeamnă Comisia Europeană să colaboreze strâns cu statele membre, cu autoritățile locale și cu organizațiile societății civile pentru a utiliza într-un mod cât mai eficace și mai rapid posibilitățile de sprijinire a regiunilor afectate. Organizațiile societății civile, lucrătorii, IMM-urile și ONG-urile au fost grav afectate de dezastrele naturale, motiv pentru care o parte substanțială a fondurilor trebuie direcționată către acestea, pentru ca ele să se redreseze în urma daunelor grave.

1.11. CESE solicită Consiliului și Parlamentului European să aprobe rapid regulamentul, astfel încât acesta să poată fi adoptat cât mai curând posibil. Amploarea provocării necesită un răspuns colectiv și mai bine coordonat, mai ales că sezonul rece se apropie cu pași repezi.

2. **Observații generale**

2.1. *Contextul și descrierea propunerii*

2.1.1. Comisia Europeană a prezentat propunerea privind sprijinul regional de urgență pentru reconstrucție (RESTORE) de modificare a Regulamentelor FEDR (2021/1058) și FSE+ (2021/1057) ca răspuns la inundațiile din Europa Centrală și de Est și la incendiile provocate de furtuna Boris din Portugalia în septembrie 2021, care au creat nevoi serioase de reconstrucție și sprijin imediat pentru persoanele afectate.

2.1.2. Propunerea Comisiei vizează injectarea de lichidități și reducerea sarcinii financiare a statelor membre afectate de dezastre naturale, cu posibilitatea finanțării din partea UE a noilor priorități specifice programate în FEDR și FSE+ de până la 100 %, cu o prefinanțare suplimentară de 30 % și cu o rată maximă pentru reprogramarea resurselor FEDR și FSE+ de până la 10 % din alocarea totală a FEDR, FSE+ și a Fondului de coeziune luate împreună.

2.1.3. Este posibilă o flexibilitate suplimentară în cazul catastrofelor naturale majore de la nivel național sau regional, astfel cum sunt definite în Regulamentul privind Fondul de solidaritate al Uniunii Europene (FSUE), sau chiar dacă acestea se situează sub pragurile prevăzute în Regulamentul privind FSUE, cu condiția ca acestea să fie recunoscute ca atare de autoritățile competente ale statelor membre. Eligibilitatea retroactivă începând cu 1 ianuarie 2024 este prevăzută chiar și pentru operațiunile care au fost finalizate fizic sau implementate integral.

2.1.4. În special, în Regulamentul (UE) 2021/1058 privind FEDR se introduce un nou obiectiv specific în cadrul obiectivului de politică 2 (o Europă mai verde, cu emisii reduse de carbon), în timp ce domeniul său de aplicare al sprijinului rămâne neschimbat și fără a deroga de la normele aplicabile privind concentrarea tematică. În plus, în Regulamentul (UE) 2021/1057 privind FSE+, propunerea Comisiei prevede o serie de excepții temporare și flexibilitate pentru a se asigura că asistența ajunge la cetățeni prin intermediul unui număr cât mai mic de proceduri birocratice, fără a fi necesară introducerea unei priorități specifice.

([1]) Rezoluția Comitetului Economic și Social European – *«Nimeni nu trebuie să fie lăsat în urmă! – Pentru o politică de coeziune incluzivă și participativă în sprijinul coeziunii sociale, economice și teritoriale»*, JO C, C/2024/6016, 23.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6016/oj.

2.1.5. Propunerea implică programe de lucru pe termen scurt și asistență prin sprijin material, care vor fi facilitate fără a fi necesare măsuri de însoțire, oferind cetățenilor sprijin direct. În ceea ce privește asistența medicală, durata acoperirii este de până la 18 luni de la data dezastrului, în timp ce pentru asistența materială, durata este de până la șase luni, permițând astfel un răspuns mai rapid în situații de urgență. Termenul de depunere a modificărilor la program este stabilit la patru luni de la dezastrul natural sau de la data intrării în vigoare a Regulamentului RESTORE.

2.1.6. Propunerea de regulament nu prevede sprijin din Fondul de coeziune pentru noul obiectiv specific, deoarece domeniul său de aplicare este limitat de tratat la sectoarele transporturilor și mediului. Cu toate acestea, statele membre pot transfera resurse din Fondul de coeziune către FEDR în limitele stabilite în Regulamentul privind dispozițiile comune (în total, până la 20 % din alocarea inițială).

2.1.7. Propunerea nu implică nicio ajustare a plafoanelor anuale ale cadrului financiar multianual (CFM) pentru angajamente și plăți, rămânând totodată în limitele actualului CFM și fiind neutră din punct de vedere bugetar. Prefinanțarea de 30 %, precum și rata majorată de finanțare de până la 100 % din partea Uniunii pot conduce la o concentrare a plăților la începutul perioadei în 2025 și 2026, urmată de alte plăți într-o etapă ulterioară, deoarece pachetul financiar global rămâne neschimbat. Pentru 2025, Comisia a propus acoperirea nevoilor de plată suplimentare printr-o scrisoare rectificativă la bugetul 2025. Pentru a evita dubla finanțare, costurile acoperite de alte instrumente naționale sau ale UE sau de societățile de asigurare ar trebui deduse din cererile de plată.

2.2. *Observații generale*

2.2.1. CESE își exprimă solidaritatea cu statele membre afectate de dezastre naturale, recunoscând că efectele unei crize, cum este cazul acestor dezastre, pot avea un impact semnificativ asupra dezvoltării unei regiuni.

2.2.2. Dezastrele naturale recente din Europa Centrală, de Est și de Sud, dar și din orașul Valencia, au avut un efect devastator asupra populațiilor care trăiesc în aceste regiuni. În multe orașe, comune și sate vor fi necesare lucrări ample de reconstrucție pentru a reface infrastructura și echipamentele deteriorate.

2.2.3. CESE subliniază că trebuie luate măsuri imediate și eficiente pentru a reduce povara asupra bugetelor locale, regionale și naționale și pentru a atenua riscul adâncirii disparităților teritoriale ca urmare a dezastrelor.

2.2.4. În mai multe rânduri, politica de coeziune a fost utilizată pentru a depăși consecințele imediate ale unei crize. De exemplu, ea și-a manifestat prezența încă din prima zi a crizei declanșate de pandemie. Politica de coeziune s-a dovedit, de asemenea, un instrument esențial atunci când a început războiul din Ucraina, ea contribuind la sprijinirea regiunilor de frontieră și a refugiaților prin intermediul Regulamentului CARE. S-a făcut apel la politica de coeziune și atunci când facturile la energie electrică erau în creștere, ea ajutând IMM-urile să facă față situației.

2.2.5. Cu toate acestea, CESE subliniază riscul transformării politicii de coeziune într-un instrument de răspuns la criză, în detrimentul obiectivelor sale pe termen lung. Necesitatea de a găsi un echilibru adecvat între flexibilitate și asigurarea caracterului strategic și pe termen lung al politicii de coeziune este esențială pentru regiunile UE.

2.2.6. În recenta noastră rezoluție pe tema *„Nimeni nu trebuie să fie lăsat în urmă! Pentru o politică de coeziune incluzivă și participativă în sprijinul coeziunii sociale, economice și teritoriale”*, am subliniat că ne opunem oricărei acțiuni de limitare a politicii de coeziune sau de transformare a acesteia într-un instrument de abordare a situațiilor de urgență.

2.2.7. CESE este de părere că UE are nevoie de un nou mecanism de finanțare, care să poată oferi asistență imediată și ambițioasă pentru a ajuta statele membre în situațiile de urgență precum cele menționate mai sus. Prin urmare, CESE a propus deja crearea unui nou Fond de ajustare la schimbările climatice. În acest caz, finanțarea ar trebui redirecționată din fondurile existente ale UE, în special din Fondul de coeziune și din Mecanismul de redresare și reziliență (MRR), însă ar trebui gestionată într-o manieră rațională și coerentă prin acest nou fond.

2.2.8. CESE este de părere că ONG-urilor și partenerilor sociali le revine un rol esențial, atât ca organizații de punere în aplicare, cât și ca parteneri valoroși în monitorizarea punerii în aplicare a acestor programe, CESE fiind dispus să faciliteze continuarea discuțiilor cu privire la acest angajament pentru organizațiile societății civile.

2.2.9. CESE solicită insistent recunoașterea de către Comisie a sarcinii grele care a revenit autorităților locale și organizațiilor societății civile active în comunitățile locale în abordarea provocărilor care au apărut în urma dezastrelor naturale. În acest context, CESE cere să se prevadă un nivel minim de sprijin în cadrul priorităților relevante pentru autoritățile locale, partenerii sociali și organizațiile societății civile, pentru a se asigura că aceste tipuri de beneficiari primesc o parte adecvată din resurse, având în vedere rolul lor activ în acțiunile de remediere a daunelor, după modelul prevăzut în propunerea FAST-CARE.

2.3. *Observații specifice*

2.3.1. CESE sugerează ca mecanismele de flexibilitate propuse să acopere și dezastrele naturale din a doua jumătate a anului 2023, mai degrabă decât din 1 ianuarie 2024, subliniind că inundațiile care au afectat Grecia în septembrie și Slovenia în august 2023 au cauzat daune considerabile care au necesitat proiecte de refacere multianuale și complexe, care, în unele cazuri, încep numai după finalizarea studiilor necesare. Multe dintre aceste costuri vor interveni la o dată ulterioară, ceea ce face ca egalitatea de tratament a statelor membre deja afectate să fie esențială.

2.3.2. CESE observă că este probabil ca măsurile propuse să depășească sprijinul specific anunțat de președinta Comisiei Europene și să constituie un alt exemplu de utilizare a politicii de coeziune ca mijloc de abordare a consecințelor crizelor, dincolo de obiectivul TFUE.

2.3.3. CESE subliniază necesitatea unei complementarități eficace, eficiente și mai simplificate a eforturilor, atât în ceea ce privește răspunsul în situații de criză, cât și gestionarea și prevenirea riscurilor, în perspectiva dezbaterii privind următorul CFM.

2.3.4. CESE este sceptic cu privire la faptul că propunerea nu implică nicio modificare a plafoanelor anuale ale CFM pentru angajamente și plăți, rămânând totodată în limitele actualului CFM și fiind neutră din punct de vedere bugetar.

2.3.5. Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la faptul că practica de a furniza finanțare din partea UE de până la 100 % tinde să fie acceptată ca normă în politica de coeziune și că, având în vedere noua perioadă de programare, Comisia Europeană trebuie să găsească soluții alternative și mai stabile pentru a răspunde consecințelor crizei climatice.

2.3.6. CESE dorește, de asemenea, să adauge posibilități de finanțare pentru măsurile preventive, pe lângă măsurile de refacere, prin extinderea articolului 1 alineatul (1) litera (a) din propunere, subliniind că prevenirea poate împiedica viitoare costuri de refacere. În plus, CESE solicită mai multe clarificări cu privire la modul în care noile priorități contribuie la obiectivele climatice, întrucât realocarea resurselor poate afecta respectarea angajamentelor relevante asumate până în prezent în cadrul perioadei de programare existentă, 2021-2027.

2.3.7. CESE este de acord cu programele de lucru pe termen scurt și cu asistența prin sprijin material, care vor fi facilitate fără a fi nevoie de măsuri de însoțire, oferind cetățenilor sprijin direct; cu toate acestea, solicită mai multe clarificări cu privire la procedura care va fi urmată și la modul în care aceasta va funcționa efectiv pentru statele membre. Comitetul solicită mai multă claritate cu privire la care mecanisme anume trebuie declanșate pentru a mobiliza fondurile și la rolul Comisiei Europene în controlul costurilor.

2.3.8. CESE este de părere că trebuie să existe o definiție a dezastrelor naturale, pentru a asigura conformitatea aplicării normelor de către toate statele membre. Este important să existe o imagine clară a contextului și a măsurilor care vor fi sau nu eligibile.

2.3.9. Comitetul solicită adoptarea unor măsuri specifice pentru organizațiile societății civile care au fost grav afectate de dezastre și cere, de asemenea, ca societății civile să îi revină un rol activ în procesul de reconstrucție și redresare.

Bruxelles, 4 decembrie 2024.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Oliver RÖPKE